

GEORG BRANDES

TALER

K

KØBENHAVNS KOMMUNES

BIBLIOTEKER

FAGSAL G

Kultorvet 2

1175 København K

TEL. 33 93 80 80

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXX

Tale for Island.

(1900.)

Vi er i den senere Tid ofte blevne mindede om, at vi i 1814 kun beholdt Island ved en Tilfældighed eller Glemsomhed, og desuden om, at Islandsk vil sige Oldnorsk, ikke Olddansk.

I dansk Literatur fra Tiden henimod det 19de Aarhundredes Midte gjordes der fortvivlede Forsøg paa at faa vort Sprog og vor literære Kultur til umiddelbart at stamme ned fra den islandske. Nordmændene har gendrevet os og holdt sig op derover og strakt deres Arme ud mod Islænderne som dissers sande Brødre.

Islænderne burde imidlertid ikke tage de Danske dette ilde op. Kan Noget være mere smigrende end hine Forsøg paa at komme i et endnu nærmere Slægtskab med Dem? De viser jo kun, hvor fint det synes os, dette at kunne regne os i Familie med Dem. Ligesom alle Islændere formentlig stammer fra gamle, norske Konger — hvad der jo muliggøres ved enkeltes, som Harald Haarfagres, mindre strenge Sæder — saaledes vil den danske Kultur stamme ned fra Island. Lad være Slægtskabet er galt regnet ud, men naar det nu er vor Stolthed!

Meget dygtige Folk er undertiden stolte af et indbildt Slægtskab. Selve Michelangelo var ingenlunde stolt af sine Evner; men han var det af sit Slægtskab med Marchesen af Canossa, hvilket var ren Indbildning. Han satte i sit Vaaben en Hund med et Ben — han havde fortjent et bedre Vaaben — fordi Canossa efter middelalderlig Ord-Åfledning havde Betydningen *Canis ossa* (Hundens Ben).

Men dansk Kulturs Nedstamning fra gammelislandsk er visse- lig ingen Indbildning. Ogsaa Sødskendebørn er i Slægt med hinanden. Det er ikke de Nulevendes Skyld, at man i største Delen af de 500 Aar, hvorunder Island har hørt til Danmark, kun har set paa Øen med Udnytterens Øjne. Man undertrykte Islands Handel ved Meddeling af Eneret. Regeringen giver desværre endnu den Dag idag tidt ikke engang Svar paa Øens billigste Krav og Ønsker. Men vi kan ikke derfor, og vi vil faa det forandret. I Udnyttelsens Tid gav man den gamle, stolte Ø en Klipfisk til Vaaben. I vore Dage er dette Vaabenmærke blevet forandret til Billedet af en Ædelfalk.

Vi véd det nu, at Islands Kultur er vort Adelsbrev blandt Europas Folk; vi kan for vor Værdigheds Skyld slet ikke undvære Island, Hvad der endnu er Island og Danmark imellem, vil islandske og danske Mænd i Forening kunne ordne.

Islænderne er som Færingerne af ren Race, er fuldblods. Alle

Mennesker, der er fuldblods, føler med dem. Det er en Nation, hvis Befolkning neppe er talrigere end Adelgades og Borgergades. Sammenlign de to Befolkninger!

Se det stakkels Danmark paa Verdenskortet! Det er neppe, at man kan faa Øje paa det. Bestandig har det mistet. Tilsidst er det blevet saa vant til at miste, at det selv forsøger at sælge, hvad Ingen tager fra det. De stærke Magter kalder vi Rovfugle. Gid vi selv havde mere af Rovfuglenaturen i os! En Magt, der aldrig bliver større, er saare tilbøjelig til at blive mindre, indtil der ikke er mere igen. Den danske Løve er nu nærmest en Menageriløve; der har jo heller aldrig været andre Løver end Menagerierne i Danmark. I den islandske Falk er der vildere Blod. Og vi trænger i Øjeblikket til Vildhed, det vil sige Dristighed og Handlekraft, mere end vi trænger til den velsignede Oplysning.

Dog ogsaa paa Island er man ofte modløs. Nogle af Islands bedste Mænd, som Landets ypperste Digter Mattias Jochumsen, har i Breve til mig udtalt: Hvad nytter Alt! vi er for smaa, for faatalige! Man sporer undertiden Modløshed paa det aandelige Felt. Enkelte af de Fremmeligste, som Hannes Hafstein, lægger sig under Mangelen af Tilskyndelser for tidligt til Ro.

Islænderne har vel desværre mest det imod sig at tilhøre en saa lille og lidet foretagsom Stat. Men hvis De vil gøre Danmark yndet paa Island, saa vil vi paatage os at gøre Island folkekært i Danmark. Og De vil da faa den telegrafiske Forbindelse med Europa og Amerika, som De mangler. Og Deres smaa Byer vil ikke mere ligge hen i Halvmørke den lange Vinter; men vi vil omsætte Deres vældige Vandfald i elektrisk Lys og Drivkraft. Desuden, Island er jo slet ikke tilstrækkeligt undersøgt. Var Øen engelsk, hvem véd, hvor mange indbringende Mineralier der alt var fundne i Øens Indre! Vi maa i Fremtiden handle i engelsk Aand. Og da vil der ogsaa paany blive plantet Skove paa Island.

Og *Njal* vil ligge som Pragtværk paa ethvert dansk Bord. Hvilken nordisk Bog fortjener vel at illustreres som den! Illustrationer til *Njal*, det var en Opgave, om hvis Løsning vore ypperste Kunstnere burde kappes. Da vil ogsaa ny-islandsk Literatur læses saa gerne som nu dansk og norsk.

Hvad skader det altsaa, at I er saa faa! Vistnok er I ikke meget talrige. Der er flere Faar end Mænd paa Island. Men det er der ogsaa i Danmark, om end paa en anden Maade, og vi hævder os endda.

Jer Natur har Alt, hvad der fattes i vort tempererede Land med dets tempererede Mennesker: Den evige Sne, der i sin Trods aldrig smelter. De hede Kilder, hvis Varme aldrig kølnes. Vulkaner, der endnu ikke er slukte.

Leve den Trods, som aldrig smelter!
Leve den Lidenskab, som aldrig kølnes!
Leve den Vulkan, som endnu kan sprude Ild!
Leve Island!